

НОВІ ОРІЄНТИРИ УКРАЇНСЬКОЇ СОЦІОЛОГІЇ

Рущенко Ігор,
д.с.н., професор
м. Харків

А чи існує універсальна уніфікована соціологія?

- Соціологія є науковою рефлексією суспільства
- Проте суспільств багато
- Практичні завдання об'єктивно різняться, бо несхожі соціальні умови, стани, процеси не мають спільного знаменника
- Соціальний вчений, якщо хоче бути корисним, має відповідати на питання, яке ставить не уявне (абстрактне), а реальне суспільство
- Українська теоретична соціологія відштовхнулася не від специфіки власного суспільства, а від свого відновлення на початку 1990-х рр. базувалася на американській та європейській соціологічній традиції.
- Бачу розрив між викликами, які стоять перед українським суспільством, і теоретичною спроможністю української соціології.

ПОГУБИЛА НАС **НЕЩАСЛИВА НАША ГЕОГРАФІЯ** І
НЕВДАЛА НАША ІСТОРІЯ

Людина, яка про себе мала право сказати:
«Ваші мертві обрали мене»

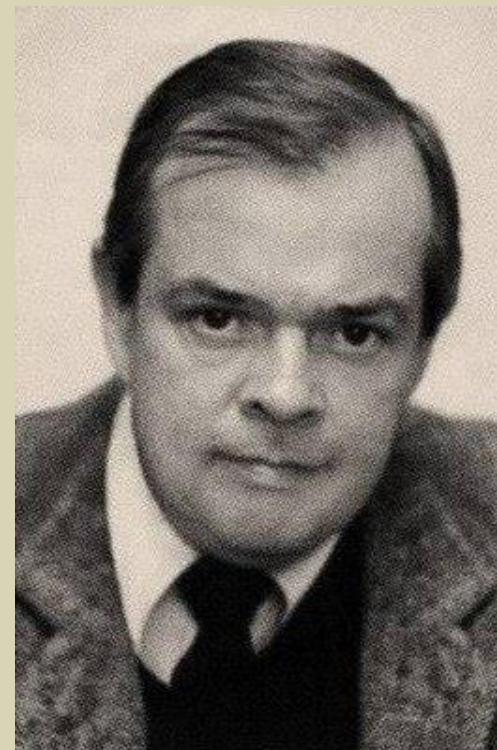
Запропонував теорію українського
постгеноцидного суспільства

Джеймс Мейс

James Mace

1952-2004

Символічно, що в Києві на честь
Мейса перейменовано колишню
вулицю Колективізації

«Адвокат» України у західному світі

Дав визначення землям на сході
Європи як

«**криваві землі**»

На цих теренах внаслідок геноцидних дій
тиранів загинуло загалом 14 млн. осіб

Тімоті Снайдер Timothy Snyder

Концепція суспільства ризику, яка пасує українському суспільству

Нова модель суспільства:

- Зміна парадигми розвитку на парадигму виживання й захисту
- Нормативним ідеалом минулих епох була рівність; нормативний ідеал суспільства ризику – безпека.

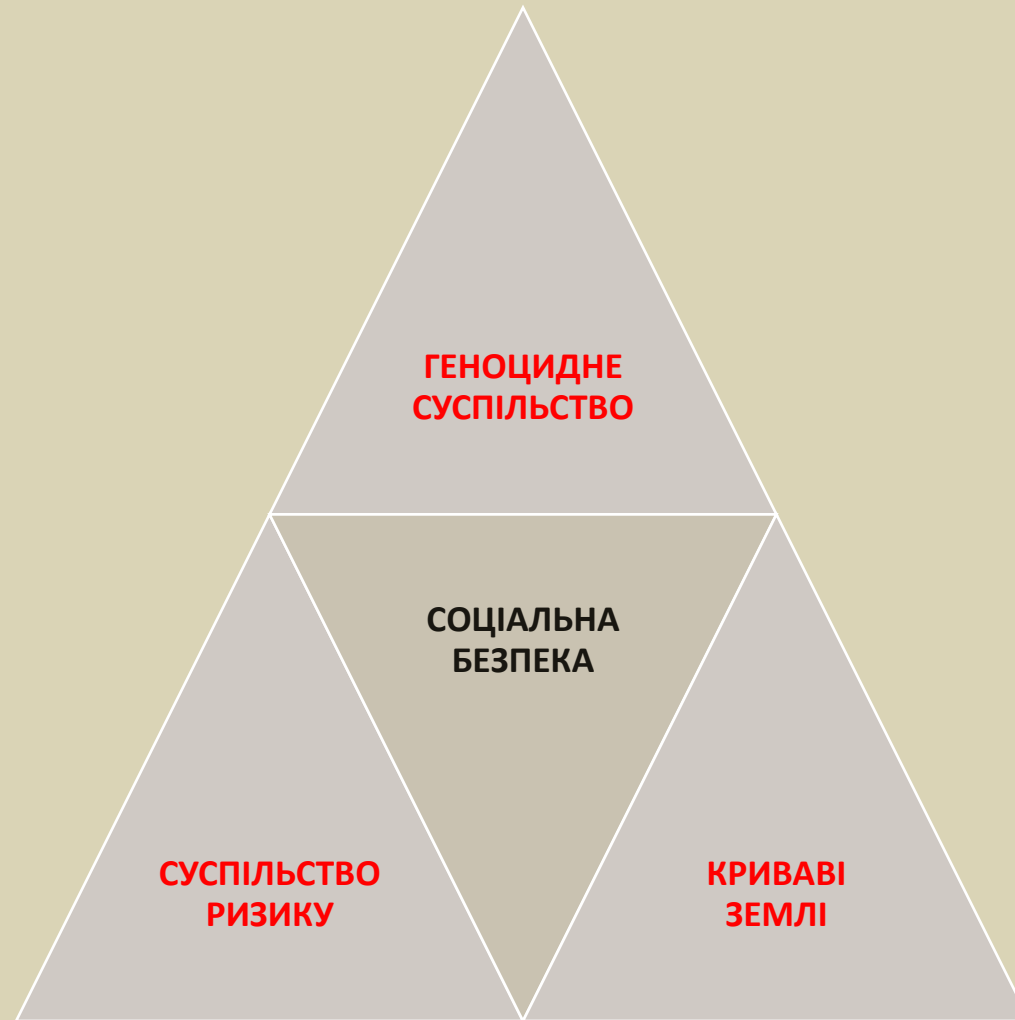
Дві важливі обставини

- Народився під час другої світової війни на «кривавих землях»
- За власним зізнанням – теорія суспільства ризику народилася під впливом Чорнобильської катастрофи

Ульріх Бек, Ulrich Beck (1944-2015) – німецький соціолог, професор Мюнхенського у-ту, автор теорії суспільства ризику

Предметне поле української соціології в контексті виживання нації

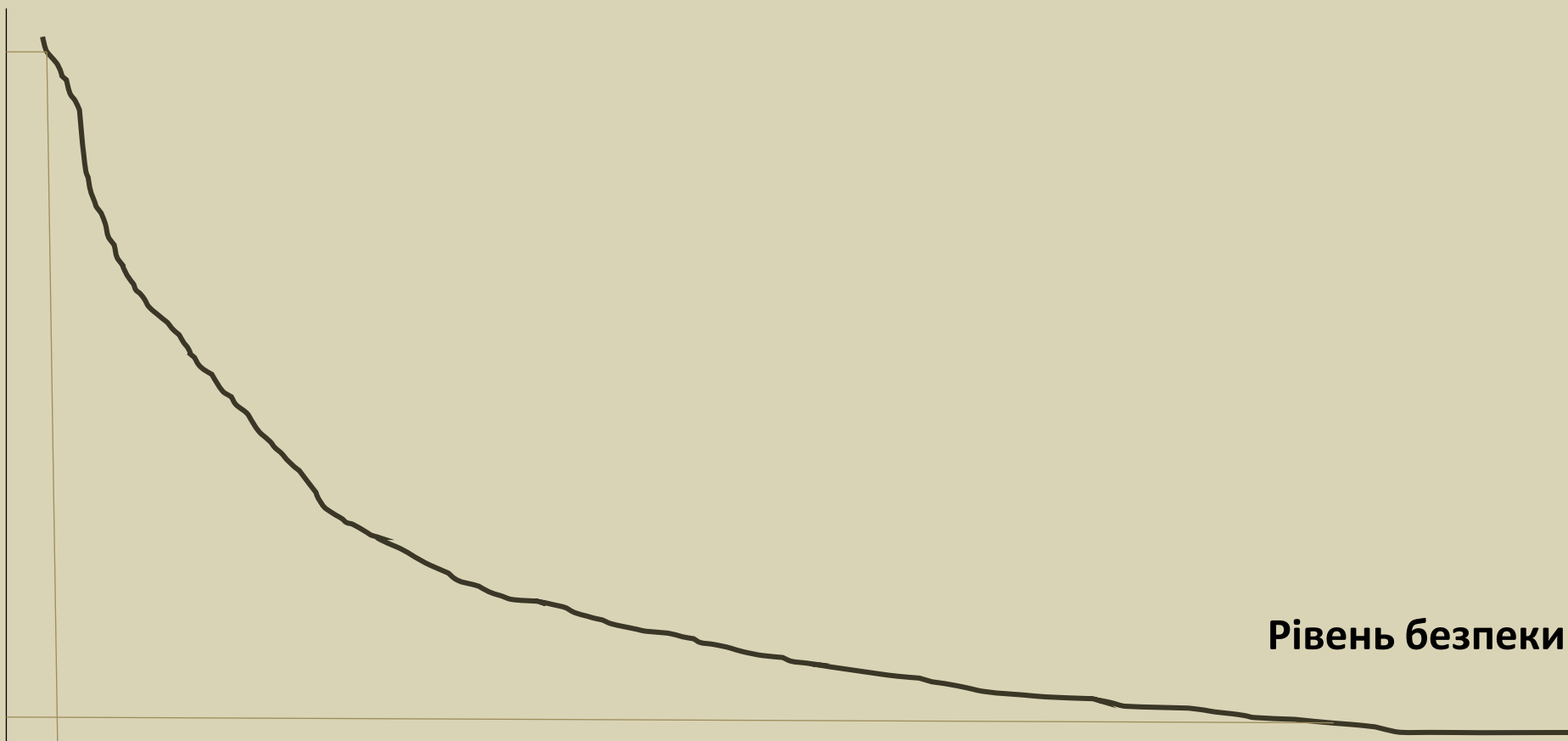

А чи розуміємо ми, що таке соціальна безпека?

- Соціальна безпека є невід'ємною складовою будь-якої соціальної системи
- Теорія суспільства має обов'язково включати цю складову
- Соціальна безпека завжди пов'язана з існуючими загрозами та ризиками
- Соціальна безпека – градієнтна величина
- В соціальну безпеку можна інвестувати гроші, інтелект, енергію організаційних змін
- Соціальна безпека є ресурсом для виживання й процвітання
- Система, що нехтує соціальною безпекою, збільшує руйнівні ризики

Зворотна залежність поміж рівнем безпеки й вірогідністю сценаріїв, коли реалізуються існуючі загрози та ризики

Вірогідність кризи або соціальної катастрофи

Як одним розчерком можна на порядки зменшити рівень національної безпеки і наблизити війну

Дивимося на себе очима ворога

- Ворог побачив у 2020 – 2022 рр. вікно можливостей
- Україна не готувалася активно до широкомасштабної війни
- Влада демонструвала недалекоглядність, безпечність і демотивувала населення
- Гроші вкладалися у цивільні проекти, а оборонні замовлення скорочувалися

Національна безпека до початку великої війни не була пріоритетом

Екскерівникам «Антонова» повідомили про підозру у перешкоджанні військовим у захисті аеродрому у Гостомелі

Службові особи державного підприємства перешкодили законній діяльності військовослужбовців. Вони позбавили їх можливості вчасно вжити заходи щодо охорони та оборони аеродрому.

Повідомлення з офісу генпрокурора

Служба безпеки України 9 березня 2023 р. затримала колишнього генерального директора державного підприємства "Антонов" Сергія Бичкова, суд арештував його на 60 діб.

У ході досудового розслідування задокументовано, що протягом січня-лютого 2022 року службовими особами ДП "Антонов" неодноразово приймалося рішення щодо відмови Нацгвардії у наданні дозволу на спорудження інженерно-фортифікаційних споруд на території аеродрому, що призвело до зниження обороноздатності об'єкту та, як наслідок, захоплення об'єкту, стратегічного для оборони Києва.

Потрібно змінити свідомість українців згори до низу

Пріоритетне завдання:

Потрібно закласти основи нової філософії безпеки

Надалі:

- Поширювати безпекові ідеї
- Зробити безпеку існування нації імперативом
- Розуміти, що сталий розвиток і саме існування нації буде надалі залежати від вирішення безпекових питань

Що таке філософія безпеки?

Принципи, постулати, базові ідеї, які визначають ставлення до індивідуальної й колективної безпеки.

Ідеологічний й політичний консенсус довкола безпекових практик

Хто має розробити основи філософії безпеки з урахуванням специфіки українського суспільства?

Можливо, філософію безпеки потрібно починати з наступних двох принципів

Принцип пріоритету безпеки
нації

або

спільнота має почуватися захищеною і розуміти, що інвестиції у безпеку є гарантія того, що наступить завтрашній день

Принцип еквівалентної
безпекової рефлексії

або

є реальна матеріальна загроза – вживай симетричних або асиметричних безпекових заходів без зайвих обговорень та базікань

Яким чином безпекова свідомість пов'язана з практичними діями? Або індекс тривожної валізи

Рущенко І.П., Ляшенко Н.О. Цивільні українці в контексті терористичної війни // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики, 2023, 97, с.75-92. DOI <https://doi.org/10.32840/2707-9147.2023.97.7>

Не думали про війну зовсім	Щось чули, але не переймалися тривожними думками	Були поінформовані, але не вважали сценарій війни реалістичним	Вважали сценарій війни реалістичним
9%	18%	54%	18%
Індекс трив. валізи 5%	Індекс трив. валізи 18%	Індекс трив. валізи 37%	Індекс трив. валізи 70%

Гасло дня для соціологів України

А що ти зробив для безпечного існування нації?

Варто усвідомити:

Сучасні війни – це також інтелектуальне протиборство сторін!

Спрямовуй свій інтелект на перемогу та зміцнення національної безпеки!